

Willeke Rol, coach en voormalig leerkracht:

‘Druk in het hoofd is creatief zijn zonder er vorm aan te kunnen geven’

Kinderen zijn druk in het hoofd omdat ze onvoldoende worden uitgedaagd, vindt coach en voormalig leerkracht Willeke Rol. ‘Op het moment dat hun creativiteit wordt aangesproken, ontstaat er rust’.

Zelf kan ze ‘s avonds beter niet werken, want dan zit haar hoofd zo vol ideeën dat ze niet in slaap kan komen. Willeke Rol (1957) weet dan ook uit eigen ervaring wat het is om ‘druk in het hoofd’ te zijn.

Jaren geleden was Willeke werkzaam als leerkracht en is zich gaan verdiepen in hoogbegaafdheid. Ze zette een plusklas op en volgde de ECHA-opleiding (studie tot *Specialist in Gifted Education*, bij het Centrum voor Begaafdheidsonderzoek, red.). Sinds 2003 heeft ze haar eigen onderwijs(advies)bureau ‘Bright Kids’ in haar woonplaats Diemen. Van daaruit verzorgt ze momenteel twee verrijkingsklassen en geeft advies en begeleiding. Tevens werkt ze nog anderhalve dag in het onderwijs als projectbegeleider hoogbegaafdheid. In 2005 verscheen bij uitgeverij Garant haar boekje ‘Omgaan met hoogbegaafde kinderen in de basisschool en het opzetten van een verrijkingsklas’.

In haar werk ziet Willeke iedere dag kinderen die aangeven dat het zo druk is in hun hoofd. Hoogbegaafde kinderen, die vaak ook hoogsensitief blijken te zijn. Eigenlijk spreekt ze liever van kinderen met een sterke creativiteit. ‘Doeners’, zegt ze zelf. ‘Kinderen die beginnen aan een opdracht, maar die niet afmaken. Omdat ze alweer een nieuw idee hebben en daar onmiddellijk mee bezig gaan. Ze kunnen hun ideeën en gedachten niet ‘parkeren’, ze moeten er iets mee doen. Het zijn vaak die kinderen waarvan de school niet helemaal weet wat ze kunnen. Op het moment dat ze moeten werken, geven ze aan dat ze moe worden. Ze krijgen niet de uitdaging om hun eigen creativiteit te uiten. Met gevolg dat ze in hun hoofd zo met hun ideeën bezig blijven, dat ze zich niet goed kunnen concentreren op hun werk. Hun hoofd raakt overvol. Terwijl ze aan een taakje bezig zijn zitten ze te friemelen, laten iets op de grond vallen of zitten niet recht op hun stoel. Want de onrust in hun hoofd leidt tot onrust in hun lijf.’

Hoe ontstaat die drukte in het hoofd?

'Die ontstaat niet, die is er gewoon. Al die ideeën zitten daar, omdat deze kinderen creatief zijn op vele gebieden. Hoogsensitieve kinderen kennen een sterke creativiteit van binnenuit, maar daarnaast krijgen ze ook nog veel prikkels van buitenaf te verwerken. Met gevolg dat ze zich niet meer kunnen concentreren op de dingen die gedaan moeten worden. Ik wacht bij deze kinderen altijd tot ze zelf komen. Op het moment dat ze ontspannen zijn kun je goed contact met ze maken. Kom je echter te snel hun 'ruimte' binnen, dan sluiten ze zich af. Niet dat ze dan niets meer zeggen, maar je merkt dat ze een stukje van zichzelf achterhouden. Hun veiligheid is op dat moment in het geding. Bij veel hoogsensitieve kinderen gebeurt dat ook op school: alles komt te dichtbij, alles komt te snel in hun eigen ruimte. Ik ken een jongen die daardoor helemaal terugviel in jonger gedrag. Bij mij maakte hij de moeilijkste sommen, op school leek hij van rekenen weinig te begrijpen.'

'Deze kinderen zijn creatief en hebben al die ideeën gewoon in hun hoofd zitten'

Kinderen kunnen toch weinig doen aan drukte die van buitenaf komt?

'Kinderen krijgen heel veel informatie over zich heen, en weten op een gegeven moment niet meer wat ze ermee moeten. Als ik met mijn verrijkingsklas bezig ben, ben ik weinig aan het woord. Op het moment dat ik de aandacht wil, praat ik kort en krachtig. Dan weet ik zeker dat ze luisteren. Als je een half uur lang tegen kinderen aanpraat, horen ze van je hele verhaal maar twee minuten. Druk in het hoofd kan ook betekenen dat er bij kinderen zoveel frustratie zit dat ze niet meer luisteren. Velen gaan dan gaan gamen. Zo kunnen ze zich focussen op een ding en al het andere buitensluiten. Ze trekken zich terug in hun eigen wereld en zijn heel moeilijk achter die computer vandaan te krijgen.'

Het lijkt soms alsof deze kinderen op een andere manier hun denken gebruiken. Hebben ze een ander brein?

'Ken je Rob Brunia? Hij was schaakpedagoog en werkte met hoogbegaafde kinderen. Ik heb lessen bij hem gevolgd, dat is zeker 14 jaar geleden, en toen zei hij al dat het brein van slimme kinderen meer vertakkingen heeft. Hij beweerde dat hun brein op een andere manier ontwikkeld is. Destijds werd hij daarom uitgelachen, maar uit recent onderzoek blijkt dat slimme kinderen inderdaad meer hersenactiviteit hebben. Zelf denk ik dat het belangrijk is dat we deze kinderen vertellen dat leren niet vanzelf gaat. Er is een tijd geweest dat velen riepen dat kinderen vanzelf wel alles leren wat ze moeten weten en dat ze hun eigen manieren van leren ontwikkelen. Maar het is juist zo belangrijk dat we met ze blijven automatiseren. Tegelijk moeten we ze wel vertellen waarom

het belangrijk is om iets te leren, die context moeten we erbij geven. Ik had vorig jaar in mijn verrijkingsklas een geweldig joch. Hij was heel creatief, maar kon niet goed lezen en rekenen. Hij ging naar groep 5, maar zat qua rekenen op groep 3-niveau. Ik heb hem uitgelegd dat hij 20 maanden achter lag en daarom veel langer over zijn werk deed dan nodig was. Dat hij daarom iedere keer zo moe was en zijn werk niet altijd af kreeg. Hij keek me aan en vroeg wat hij daaraan kon doen. Dát vond ik een

goede instelling. We zijn een plan gaan uitwerken en acht weken later bedroeg zijn achterstand nog maar drie maanden. Hij heeft heel hard geoeft met

automatiseren. Hij moest veel lezen van mij, daar was geen discussie over mogelijk. Hij heeft 25 boeken van Pinkeltje gelezen, terwijl hij eerst geen boek aanraakte! Doordat zijn kennis zo goed geautomatiseerd raakte ging hij erg vooruit. Lezen, woordherkenning, rekenen... alles ging beter!'

Ook kinderen met ADD en ADHD zijn vaak druk in het hoofd. Hoe kijk je daar tegenaan?

'Kinderen met ADD en ADHD hebben heel veel structuur nodig. Dat is tegenstrijdig aan hun creativiteit. Ze willen van alles doen en dat lukt niet, want ze kunnen geen structuur aanbrengen. Dan ontstaat er een soort van kortsluiting in hun hoofd. Ik zie dat vooral bij kinderen met ADD, die vallen helemaal stil. Kinderen met ADD vergeten gewoon dingen. Je zegt tegen ze dat ze naar boven moeten gaan om zich aan te kleden en dan komen ze niet meer naar beneden. Want toen ze boven waren zagen ze ineens iets interessants en zijn daarmee bezig gegaan. Ik kan iedereen het boek 'Slim maar...' van Peg Dawson en Richard Guare aanraden. Dat gaat over het versterken van de executieve functies. Een geweldig boek voor ouders die samen met hun kind willen werken aan taakjes als huiswerk maken, aankleden, opruimen of het omgaan met teleurstelling en boosheid.'

Wat voor problemen ervaren kinderen die druk zijn in het hoofd?

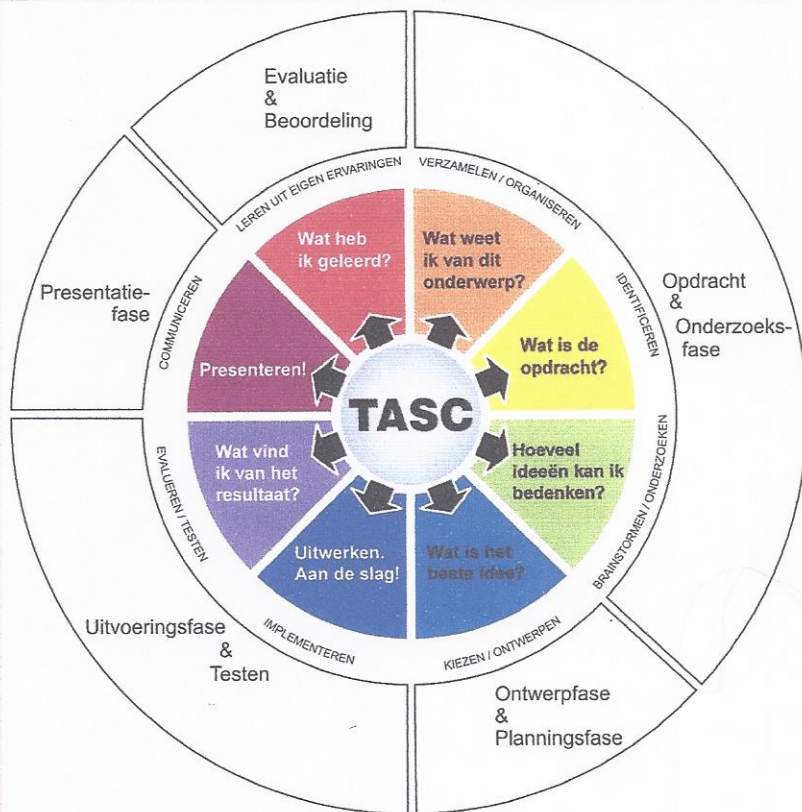
'Als ze naar bed gaan kunnen ze niet in slaap komen. Dan blijven ideeën en gedachten maar komen. Verder noemde ik al de problemen op school: moeite met concentreren, laag werktempo, moeite met stil zitten. Daarnaast hebben ze moeite met dagelijkse taken, zoals op tijd opstaan, aankleden of het klaarzetten van hun schooltas.'

Geven deze kinderen opvoedingsproblemen?

'Nee, daar geloof ik niet in. Wat ik wel zie is dat ouders geneigd zijn taken van hun kinderen over te nemen en die durven ze vervolgens niet meer los te laten. Logisch natuurlijk, omdat er zoveel rondom deze kinderen

TASC-model

Het TASC-model is ontworpen door Belle Wallace en gaat ervan uit dat taal en sociale interactie belangrijk zijn voor het leerproces. Het model bevat acht opeenvolgende fasen. Kinderen gaan met elkaar volgens deze fasen taakgericht aan het werk. Doordat zij samen nadenken over de verschillende stappen die zij volgens dit model nemen, leren zij te reflecteren op hun eigen leerproces en effectief hun ideeën vorm te geven.

speelt. Vaak waren het huilbaby's en op jonge leeftijd was er vaak sprake van veel boosheid of angst. Iedere ouder wil zijn kind behoeden voor de boze wereld. Wat ik probeer mee te geven is om de wereld niet als boos te zien, maar gewoon als 'de wereld'. Een wereld waarin kinderen tegen dingen mogen aanlopen. Helaas zie ik veel ouders die vanuit onmacht hun kinderen blijven begeleiden, waardoor die kinderen op een gegeven moment de wereld niet meer aankunnen. Vooral bij hoogsensitieve kinderen is het belangrijk dat zij hun eigen verantwoordelijkheid leren nemen. Als ze jong zijn moeten ze thuis vertrouwen meekrijgen om dingen te leren. Dat moet in goed overleg met de school gaan, zodat daar geen houding heerst van: niet zeuren, dat moet je maar kunnen. Als er vertrouwen is kunnen gevoelige kinderen sterk gemaakt worden in het leren aangeven wat er met ze is. De ouders mogen in dat leerproces eerst heel dichtbij hen staan, maar zullen steeds meer stapjes terug moeten doen.'

Zie je veel sociaal-emotionele problemen?

'Niet als ze onder ontwikkelingsgelijken zijn. Dan begrijpen ze elkaar en is wat ze doen niet opvallend. Het is essentieel voor deze kinderen om met ontwikkelingsgelijken om te gaan.'

Wat kun je doen om deze kinderen met de drukte in hun hoofd te leren omgaan?

'Leer ze om hun ideeën en hun creativiteit vorm te geven. Ik ken bijvoorbeeld een jongen in de tweede klas van het voortgezet onderwijs, die erg geïnteresseerd is in graffiti en enorm veel tekeningen in zijn hoofd heeft. Dat gaf zoveel drukte, dat hij zich niet meer kon concentreren op de uitleg op school. Ik heb hem aangeraden een schrift mee te nemen. Wanneer hij zich niet kon concentreren tekende hij in zijn schrift wat hij in zijn hoofd had. Dat hielp hem heel goed. Het kostte alleen moeite om de leraren te overtuigen. Die wilden dat hij oplette, maar hij luisterde juist beter als hij met een tekening bezig was! Zelf begeleid ik veel kinderen met het TASC-model. Daarmee leer ik ze om planmatig te werken. Je kunt dit model voor allerlei taken gebruiken, zoals een werkstuk maken, maar ook bij het opruimen van je kamer. Druk in het hoofd betekent creatief zijn zonder er vorm aan te kunnen geven. Met dit model leren kinderen bewuster en gericht bezig te zijn met alle ideeën die ze in hun hoofd hebben. Op het moment dat hun creativiteit wordt aangesproken, ontstaat er rust. En door die rust zijn ze vanzelf weer in staat om zich te concentreren op hun schoolwerk.'

Meer informatie: www.brightkids.nl